

ŞİİR TADINDA GEZİ YAZILARI: SELAHATTİN ÖZKÖK'ÜN *MEDENİYETİN ŞİİRİNE* YOLCULUK ADLI ESERİ

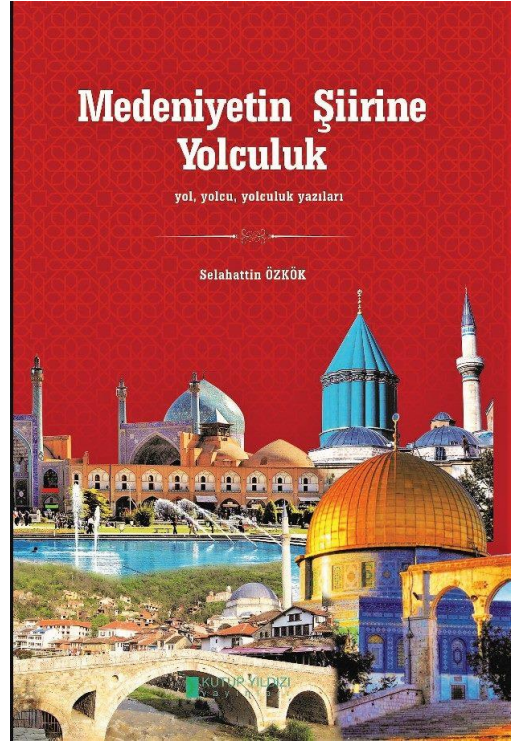
Can ŞEN*

Necip Fazıl Kısakürek *Tohum* adlı piyesinde gezip gördükleri yerlerin sathında kalan gezginleri şöyle eleştirir:

“Amerikalı seyyahları bilirsiniz. Onların bir tek gâyeleri vardır. Yeryüzünde herşeyi görmek ve tanımak. Her şeyden evvel yeryüzündeki şeyleri bir sır diye kabul etmeleri fena değildir. Fakat iş bu sırrı çözmeye gelince bakın ne yaparlar. Gittikleri yerdeki en büyük sırların adresini veren kitaplarını açarlar. O sırlarla burun buruna gelirler. Uzaktan şöyle bir bakarlar. Bir de fotoğraf çekerler. Akşam da otellerinde birbirlerine sorarlar: Görmediğimiz başka birşey var mı? Eğer görmedikleri birşey kalmamışsa o yerin de sırrı kalmamış demektir. Ellerindeki fotoğraf makinesi de onlar gibi düşünür. O da bütün sırları görmüş, hattâ çizgisi çizgisine not almıştır.”¹

Dünya üzerinde sadece Necip Fazıl'ın bahsettiği Amerikalı seyyahlar değil belki milyonlarca kişi gezdikleri yerlere karşı böyle bir yaklaşım içindedirler. Televizyon ve ardından internetin yaygınlaşmasıyla görme duygusunun daha da ön plana çıktığı günlük hayatımızda çoğu insan için dünyayı “görmek” yeterli olabilmektedir. Çok az insan ise gördükleri ile yetinmemekte onların arka planını, ruhunu anlamaya ve hatta başkalarına anlatmaya çabalamaktadır.

Selahattin Özkök de işte bu minvalde gezdiği yerleri görmekle yetinmeyip oraların ruhunu anlamaya çalışan ve bu çabasını kâğıda yansıtarak başkalarıyla da buluşturan bir yazarımız. Özkök, bu çabasının meyvesi olarak çeşitli dergilerde yayımlanan gezi yazılarını *Medeniyetin Şiirine Yolculuk - Yol, Yolcu, Yolculuk Yazıları* adıyla kitaplaştırdı.² Eserde Özkök'ün yurtiçinde Söğüt (Bilecik), Edirne, Konya, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman ve Hatay şehirlerine yaptığı gezilerle yurtdışında Kudüs, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kosova, Batı Trakya (Yunanistan) ve İran'a yaptığı gezilerin izlenimlerinden oluşan on yazı yer alıyor.



* Okt. Dr., Bartın Üniversitesi, Türk Dili Bölümü.

¹ Necip Fazıl Kısakürek, *Tohum*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 2013, s. 83-84.

² Selahattin Özkök, *Medeniyetin Şiirine Yolculuk - Yol, Yolcu, Yolculuk Yazıları*, İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları, 2017, 224 sayfa. Eserden yapacağımız alıntılar bu baskıdandır.

Selahattin Özkök'ün bu yazılarında dikkat çeken hususlara bakacak olursak karşımıza ilk olarak yazarın gezdiği yerler hakkında okurun çoğu zaman kolayca edinmeyeceği tarihî, coğrafi ve ekonomik bilgiler vermesi çıkıyor. Yazılarının bu özelliği onun gittiği şehirleri gezmekle kalmayıp şehirler hakkında araştırmalar ve okumalar yaptığını da göstermektedir. Mesela, KKTC hakkındaki yazısında KKTC ile Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ni birbirinden ayıran "Yeşil Hat" hakkında şu bilgileri veriyor yazar:

"(...) Lefkoşa'nın Yeşil Hat ile ikiye ayrılması, Kıbrıs Türk ve Rumları arasında toplumsal şiddetin arttığı 1964 yılında gerçekleşmiş. Yeşil Hat deyince, adının yeşillendirilmiş bir bölgeden geldiğini filan düşünmeyin. Dönemin İngiliz Barış Gücü Komutanı General Peter Young, askerleriyle Lefkoşa'nın Türk ve Rum mahallelerini tek tek inceleyip, nüfus dağılımını belirledikten sonra eline aldığı -mavi ya da kırmızı değil de- yeşil renkli bir kalemle çizdiği 'sınır'a 'Yeşil Hat' denmiş. (...)" (s. 60)

Özkök'ün gezi yazılarının bilgilendirici bu yönüyle beraber zevkle okunmasını sağlayan bir başka özelliği de çoğu yerde karşımıza çıkan şiirsel üsluptur. Buna örnek olarak Kudüs'le ilgili yazısından bir parça alıntılıyoruz:

"Sabah namazı için ilk kez Mescid-i Aksa'ya gidiyoruz. Karanlık yerini aydınlığa henüz bırakmadı, ama yakındır aydınlık. Ay eşlik ediyor yol boyunca bize. Mescid-i Aksa'ya yaklaştıkça kalp atışlarımın hızlandığını, dizlerimin bir başka güçlendiğini hissedebiliyorum. Başımı dikleştirmek istiyorum, ama öne eğiliyor. Vuslatın sevinci ile esaretin utancını aynı anda yaşıyorum. (...)" (s. 17)

Özkök'ün kimi yerlerde şiirsel bir üslup kullanmasının yanında eseri daha da güzelleştiren bir diğer özellik ise yazarın gezdiği yerlerle ilgili şiir parçalarını alıntılmasıdır. Özkök'ün aynı zamanda iyi bir şiir okuru olduğunu gösteren bu uygulamaya örnek olarak Kıbrıs ve Edirne yazılarından birer örnek aktarıyoruz:

"İstanbul'da başlayıp Anadolu şehirleri üzerinden Akdeniz açıklarına kadar süren bugün epey uzundu. Gece de aynı şekilde uzadı. 'Temmuz bu... yürek hızlı, nabız olur; / Akşamları, içler bile yıldızlı olur... / Kıbrıs'la beraber geçiren, bir geceyi, / Uykuyla geçirmediyse Kıbrıslı olur.' Arif Nihat Asya'nın dediğini yapıp geceyi uykusuz geçirmeyi çok istemiştım aslında. Ama yarın yine uzun bir günün beni beklediğini düşünerek biraz uyumak iyi geldi. Gecenin sabaha karşı olan -çok az bir- kısmını uykuyla geçirdiğime göre, yarı Kıbrıslı oldum sanırım." (s. 47)

"(...) Aşık Kenzi'den Rıza Tevfik'e, Mehmet Akif'ten Niyazi Akıncıoğlu'na gül kokulu Edirne şiirlerine mısra devşirmede şairler bir başka yanda. Böyle bir atmosferde sultanların şehri, şehirlerin sultanı Edirne'ye yaklaşırken Baht'nin beyti düşüyor birden aklıma: 'Edirne şehri gibi gerçi şehr-i bî bedel olmaz / Yine ammâ bu dünyada Stanbul'a bedel olmaz.'" (s. 110)

Bunlarla birlikte eserde karşımıza çıkan iki eksiklik üzerinde de durmak istiyoruz. İlk olarak kimi gezi yazılarında tarih verilmişken kimilerinde seyahat tarihlerinin belirtilmediğini görüyoruz. Hem eserde uygulama bütünlüğü olması hem de gezilen şehirlerle ilgili o anki bilgilerin hangi zamana ait olduğunun anlaşılabilmesi için tarih belirtilmeyen yazılara da gezi tarihlerinin eklenmesi daha sağlıklı olacaktır.

İkinci olarak eserin yazarın seyahatleri esnasında çektiği fotoğraflarla zenginleştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Özellikle yazarın yazılarında bahsettiği tarihî eserlerin fotoğraflarının

yer alması okurun okuduklarını somut olarak görmesini de sağlayacaktır. Eserin ikinci baskısında bu hususların üzerinde durulacağını ümit ediyoruz.

Yazımızı bu şekilde noktalarken Selahattin Özkök'e nice yeni geziler diliyor ve bu yeni gezilerini de *Medeniyetin Şiirine Yolculuk*'taki gibi şiirsel bir üslupla yeni bir kitapta okumayı temenni ediyoruz.

Kaynaklar:

Kısakürek, Necip Fazıl (2013), *Tohum*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.

Özkök, Selahattin (2017), *Medeniyetin Şiirine Yolculuk - Yol, Yolcu, Yolculuk Yazıları*, İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.